

2015/2016-õa keemiaolümpiaadi LÖPPVOORU PRAKTILINE TÖÖ

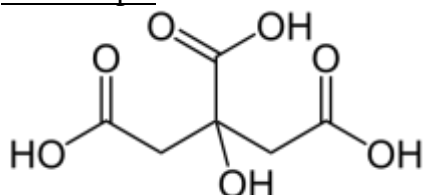
9. klass

Sidrunhappe sisalduse määramine sidrunimahlas

Sissejuhatus:

Sidrunhapet (2-hüdroksüpropan-1,2,3-trikarboksüülhape) leidub laialdaselt taimedes ja loomsetes rakkudes. Ta on inimorganismi keskse metabolismiraja sidrunhappetsükli (tsitraaditsükli) komponent (tsükkel algab sidrunhappe tekkega). Sünteesi teel toodetud sidrunhapet kasutatakse toiduainetööstuses happesuse regulaatorina, antioksüdandina ja kompleksimoodustajana (tähis E330).

Sidrunhape:

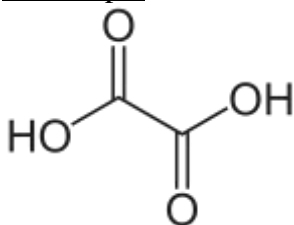

$M = 192,12 \text{ g/mol}$

Töö eesmärk:

Töö eesmärgiks on määrata sidrunhappe kontsentratsioon (g/l) sidrunimahlas kasutades happe-aluse tiitrimist. Indikaatoriks on fenoolftaleiin. Enne töö alustamist tehakse kindlaks ka NaOH täpne kontsentratsioon. Selleks kasutatakse oblikhappe (etaandihape) lahust, mille kontsentratsioon on teada.

Oblikhape:

$M = 90,03 \text{ g/mol}$

Kasutatavad kemikaalid:

- destilleeritud vesi
- sidrunimahl
- 0,1 M naatriumhüdroksiid (NaOH)
- 0,05 M oblikhape ($\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4$)
- fenoolftaleiini lahus

Abivahendid:

- 100 ml mõõtkolb
- bürett
- 2 x kooniline kolb
- 2 x 10 ml pipett

NB! Pöörake tähelepanu pipeti pesemisele ja pipeteeritava lahusega eelnevalt loputamisele enne pipeteerimist, kuna pipette on ainult kaks.

Töö käik:**I osa – 0,1 M NaOH täpse kontsentratsiooni kindlaks tegemine**

1. Loputada bürett NaOH lahusega ja täita.
2. Pipeteerida 100 cm³ koonilisse kolbi 10 cm³ 0,05 M oblikhappe lahust.
3. Lisada segule 3 tilka fenoolftaleiini lahust.
4. Tiitrida segu NaOH lahusega, kuni lahuse värvus muutub roosaks. Korrata tiitrimist kolme kokkulangeva katseni.
5. Arvutada saadud tiitrimisandmete põhjal NaOH lahuse kontsentratsioon.

II osa – sidrunhappe sisalduse määramine tiitrimetriliselt

1. Valmistada sidruni mahlast 10-kordne lahjendus 100 cm³ mõõtkolbi.
2. Pipeteeri 10 ml proovilahust koonilisse kolbi.
3. Lisa segule 1-3 tilka fenoolftaleiini lahust.
4. Tiitri segu eelnevalt määratud kontsentratsiooniga NaOH lahusega, kuni lahuse värvus muutub roosaks. Korrata tiitrimist kolme kokkulangeva tulemuseni.
5. Arvutada saadud tiitrimisandmete põhjal sidrunhappe kontsentratsioon sidrunimahlas.

Praktilise voo vastuste leht. 9. klass

Kood: .....

Proovi nr: .....

1. Oblikhappe tiitrimiseks kulunud NaOH lahuse kolm täpseimat ruumala ja nende keskmine ruumala (ml): (12)

1.	2.	3.
Keskmine:		

2. NaOH täpse kontsentratsiooni arvutus: (6)

--

3. Sidrunimahla lahjenduse tiitrimiseks kulunud NaOH lahuse kolm täpseimat ruumala ja nende keskmine ruumala (ml): (12)

1.	2.	3.
Keskmine:		

4. Arvuta sidrunhappe kontsentratsioon (g/l) sidrunimahlas: (6)

--

5. Kirjutage ja tasakaalustage järgmised reaktsioonivõrrandid: (4)

Naatriumhüdrosiidi reaktsioon oblikhappega
Naatriumhüdrosiidi reaktsioon sidrunhappega